

זה בני ואלמדה

אצרות דעת, נספי חזקת ופיקי הדרכה מלוקטים מאוצר שיעוריו של הגדו"ח רבי שמעון שפיצער שליט"א

איך שומרים על האיזון הראוי?

חדשות ונייעם - האם להתעניין? כמה? ואיך?

עשיית 'סדר בראש' בתקופה מתוחה זו - באספקלריא של תורה

וכן הוא בענין דידן, כשיש לו לאדם תאוה גדולה להתעדכן בחדשות בכל עת ויודע להביע דעה בכל דבר ולהסבירו בטוב טעם, אם יאמרו לו: "אסור לבטל את הזמן... מה מעניין אותך מה שקורה שם? הפל את עצמך לים התלמוד ואל תבזבז את זמניך לריק!", יקשה לו עד מאוד לקום ולעשות שינוי, כי יאמר: "אתה אומר שאין זה מעניין אותך; אותי זה מאוד מעניין"

ובכן, מה היא העצה לזה? אחת מהעצות היא שיידע האדם שכל תענוג שנמצא בצד הרע, נמצא גם בצד הטוב, וככל שיוסיף האדם ליתן לנפשו אותו תענוג ממקור הטוב, באופן ממיילא יתחיל לשאוף לטוב ולמאוס ברע.

ב

תאוות כל איש לדיוטגמא חדשה

הנה בפרשת ראה נאמר: "ראה אנכי נתון לפניכם היום ברכה וקללה, את הברכה אשר תשמעו וגו' אשר אנכי מצוה אתכם היום", ופירש רש"י (דברים ה.ו): "היום - שבכל יום יהיו בעיניך כחדשים", והקשה ה'חתם סופר' (תורת משה פרשת ראה): "אין יפרנס תיבת היום הכתובה בסיפא דקרא בענין הקללה - 'והקללה אם לא תשמעו אל מצוות ה' אלוקים וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום', ולכאורה אין לתיבה זו שחר. ואמנם יכולים היינו לפרש שכונת הכתוב לומר שאפילו ישמעו לכל התורה, אך לא יהיו בעיניהם בכל יום כחדשים, די יהיה בזה בשביל שיתקללו, אך דוחק לומר כן, ונהי שלא יתברכו אבל מדוע יתקללו אחרי ששומרים את התורה, ועוד הרי מפרש אחריו וסרתם ועבדתם אלהים אחרים אשר לא ידעתם, שמשמע שאין הקללה עולה על מי שאין התורה בעיניו כל יום כחדשים, כי אם על מי שסר מן הדרך לגמרי".

השאר טפל לו, וכל אחד מחליט במה להשקיע את עצמו ומה לעשות אצלו עיקר. דוגמא לדבר: אם יש 'יולדת' ובאותו זמן האויב שולח פצצות, הדבר העיקרי שיתפוס את הראש הוא שהלידה תהיה בנחת ובנקל ושכל מה שמסביב לא יפריע. הן דבר זה ברור הוא!

א

עשה טוב!

אכן ידיעת דבר זה יש בה כדי להועיל לכל אחד ואחד מאתנו, כי הנה כלל הוא בדינו שאפשר לעקור כל ענין של סור מרע בלי מלחמה, זאת על ידי עשה טוב. וחוף מעל-ידי עשה טוב סתם באופן כללי, יש לכל ענין של סור מרע, יש כנגדו עשה טוב מסוים שמועיל לו באופן מיוחד לעקור.

ולדוגמא, מצאנו בענין מי שרוצה לתקן את עיניו, שיסתכל על דברים שבקדושה כגון על אותיות הספר תורה בשעת הגהתו וכגון ההסתכלות בצדיק. כשהאדם שוטף את עיניו על ידי הסתכלות בטוב, זה מועיל לו ביחד עם תשובה, לעקור את הסור מרע. וכמו כן, כשהאדם חושב מחשבות טובות ומועילות, זה דוחה ממנו את המחשבות הבלתי ראיות. כידוע שמי שיש לו מחשבות בלתי ראיות אין אומרים לו: "אל תחשוב", כי מה יעשה והמחשבות עולות לו בלי שיזמין אותם, אלא אומרים לו שיחשוב במוחו מחשבות טובות, וכך הטוב יכבוש את מוחו והרע יוכרח לפנות את מקומו. וכן הוא בענין אותם בני אדם שרואים כל דבר וכל אדם באופן שלילי כאשר מתרעמים ומתלוננים על הכל, שמחדירים בהם טוב ומעט אור דוחה הרבה מן החושך.

בספר "מאמר מרדכי" הביא מעשה בחסיד לעכוויטש בשם ר' ישעיה תמים שנקרא כן על שם תמימותו, שפעם בשעה שנערכה מלחמה בין רוסיה למורדים פולניים וסכנה הייתה להתהלך בחוץ מחמת ההפגזות, התחמק הוא מביתו בחצות הלילה ושם את פעמיו אל רב העיר, והנה מחמת הדף ההפגזות נאבד לו הכובע והוצרך לכסות את ראשו במעילו העליון וכך הגיע לבית הרב. הרב פתח לו את דלת ביתו והביע בפניו את פליאתו שהוא מתהלך בחוץ באמצע הלילה כשהדרכים בחזקת סכנה. אמר לו ר' ישעיה: "מתקשה אני בפירוש דברי רש"י ובאתי לשאול את הרב שיאיר לי את עיני בחכמתו הזכה". רגז עליו הרב: "בגלל שאתה מתקשה בפירוש דברי רש"י אתה מסכן את עצמך?!". אמר לו ר' ישעיה בתמימותו: "איני מבין. וכי מפני שהרוסים נלחמים בפולניים איני צריך להבין פשט בדברי רש"י?".

כן היה הרה"צ רבי מרדכי חיים מסלאנים זצ"ל מספר. ויש בזה עומק גדול - הכל תלוי איפה ראש האדם שקוע. אם הוא שקוע בדברי רש"י, אינו מתחיל להבין - וכי מפני ששני גויים מתקוטטים, אני צריך להפסיד ולעלות על יצועי מבלי להבין פשט בדברי רש"י?!"

כמו כן מסופר על יהודי תמים שהיה בירושלים ושמו ר' משה ב"ר חיים דוד הויזמן ז"ל, שבעת המלחמה בשנת תש"ח כשההפגזות נשמעו היטב בכל בתי ירושלים העתיקה והרעידו את אמות הסיפים, עמד הוא בבית הכנסת ליד הבעל קורא ואמר: "אמרו להם שיפסיקו להפגז; איני יכול לשמוע את הבעל קורא". הוא דיבר כן בתמימותו - "מה אכפת לי מהם וממלחמותיהם? אני צריך לשמוע את הבעל קורא!"

מעשיות אלו מלמדות אותנו, שכאשר האדם שקוע באיזה דבר עד הסוף, דבר זה נעשה עיקר אצלו וכל

הרבנונות

דעו לכם שיש אנשים רבים מאוד שהיו בצד זה ועברו לצד השני. עליהם נמנים גם עובדי ה' וגם אנשים פשוטים ואף אנשים רחוקים משמירת תו"מ שנפשם נקעה במלחמה התמידית וניתקו את החיבור הרגשי שהיה להם לחדשות ולפוליטיקה אשר גרם להם לעלות ולשמוח כל פעם שהצד האחד גבר ולהישבר בלבם כל פעם שהצד השני גבר, והיו אז כמוטלים בכף הקלע, עולים ויורדים, ובני מעיהם מתהפכים.

נתהפכו הם לגמרי, ועתה הם המאושרים באדם!

מתרץ ה'חתם סופר' ודבריו נוקבים ויורדים לחדרי בטן: "ויש לומר דמטבע האנושי ותאוות כל איש לדיוטגמא (אגרת) חדשה ולשמוע חדשות, על כן אם אין התורה חביבה בעיניו כל יום כאילו היום קבלה בסיני ולשמוח בה ככלה חדשה, אז ממילא דעתו נוטה לשמוע חדשות מעבודות זרות אשר לא ידעתם עדיין, והיא חדשה בעיניו והתורה היא דיוטגמא ישנה".

הפלא ופלא! נפש האדם זקוקה לחדשות. כשהאדם פוקח את עיניו בבוקר ושואל "מה חדש?" ורץ אל הפלאפון לשמוע אם התחדש משהו שעדיין אינו ידוע לו, הרי זה בא מצורך עמוק מאוד של הנפש. אומר ה'חתם סופר': אם לא יהיה לו לאדם איזה דבר מצד הטוב שמעורר בו ענין מחמת חידושו, באופן ממילא ירוץ אל חדשות העולם וישקיע בהן את כל מוחו ולבו וייתפס בהן עד שיהיה בגדר 'ועבדתם אלהים אחרים' אשר על זה ניתנו הקללות ר"ל.

גדר עבודה זרה

דוגמא לדבר: כשמתרחש בעולם איזה דבר חדש שלא היה מצוי עד כה, כגון מלחמה בין מדינות או מגיפה ר"ל, טבעו של אדם להתעדכן בכל תנועה חדשה - הלה נכנס, הלה יצא, הוא אמר כך והוא אמר כך, מדינה זו אמרה כך וזו אמרה כך. וכשהוא שוקע בזה, זה נעשה אצלו בגדר עבודה זרה, כי לכן נוכל לראות אותו כשהוא מדבר עם אחרים בענין זה, שדמו מתחיל לרתוח ופעימות ליבו נעשות מואצות כפי שקורה לאדם בשאר התאוות, וכל כך למה? כי הוא מתחבר באופן חזק לענין, או למה שנוגע אליו באופן רגשי עד שזה משפיע על רגשותיו. וכל זה מפני ששכח את מה שאמר בראש השנה בברכת הזכרונות שהכל כבר נגזר מראש ושמדובר בתהליך שיש לו תחילה וסוף, ושכל ראשי המדינות אשר הוא כועס עליהם למה הלה נוהג כך ולמה פלוגי אומר כך, הלא הם כחומר ביד היוצר ואין הדבר תלוי בהם כלל. לב מלכים ושרים ביד ה'. הקב"ה רצה שיהיה כך, נעשה כך. כח בחירתם של אלו פחות משל כל אדם מפני שהקב"ה רוצה לעשות מהלכים בעולם.

שוב, מותר לו לאדם לדעת מהנעשה בעולם, ואף יש בזה תועלת, בפרט כשהיהודים נמצאים בצרה, כי כך יוכל להשתתף בצערם ולהתפלל עליהם. אך לא על זה אנו מדברים. אנו מדברים בענין החיבור ההדוק שיש לו לאדם אל הנייעס עד שהוא מוכרח להתעדכן בו בכל עת ומרגיש שזה חלק ממנו ממש.

דעו לכם שיש אנשים רבים מאוד שהיו בצד זה ועברו לצד השני. בידועי ובמכירי קא אמינא. עליהם נמנים גם עובדי ה' וגם אנשים פשוטים ואף אנשים רחוקים משמירת תו"מ שנפשמם נקעה במלחמה התמידית וניתקו את החיבור הרגשי שהיה להם לחדשות ולפוליטיקה אשר גרם להם לעלוז ולשמוח כל פעם שהצד האחד גבר ולהישבר בלבם כל פעם שהצד השני גבר, והיו אז כמוטלים בכף הקלע, עולים ויורדים, ובני מעיהם מתהפכים.

נתהפכו הם לגמרי, ועתה הם המאושרים באדם!

חייבים חידוש, השאלה מאיזה צד

ה'חתם סופר' מסביר דבר נפלא: צורך האדם שהחדשות ישנו את מצב רוחו וכבשו את לבו עד שדפיקות לבו יוצאו ודמו יתחיל לרתוח, הוא צורך שהקב"ה הטביע בו כדי שכל יום בקומו משנתו ידע - "היום יש סחורה חדשה". המחודש בכל יום תמיד מעשה בראשית. ומה היא אותה סחורה? הבנות חדשות בתורה, ובכלל זה ספיקות הנפשטים לו לאדם לדעה מה לעשות.

ולדוגמא: מי שהיה לו איזה ספק בחייו והיה מבלבל ונוכח מבלי לדעת איך להתקדם הלאה, והנה יום אחד הקב"ה שלח לו גילוי, אם על-ידי רמז מן השמים, אם על-ידי שפתח איזה ספר ומצא שם את התשובה המדוייקת, איזו שמחה יש לו! זהו חידוש, כי חידוש פירושו שנתגלה לו משהו שהיה מכוסה ממנו, על משקל חידוש הלבנה. הרי גם כשהאדם מחדש בדברי הרמב"ם, אין הכוונה שהמציא דבר שלא היה אמת עד כה, כי אם אין פירוש זה הפירוש האמיתי בכוונת הרמב"ם, הרי אין האדם רוצה לדעת אותו, אלא הכוונה היא שזהו הפירוש האמיתי בדברי הרמב"ם, אלא שהיה מכוסה ממנו עד כה ועכשיו הוא נתגלה לו. זהו גם כן המחודש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית. עד כה האור היה מכוסה ועכשיו הוא נתגלה. אף האדם, הרבה דברים במהלך חייו מכוסים ממנו ואינו יודע איך להתנהג, וכשהוא בוכה בברכת התורה ובאהבת עולם וחוזר בתשובה, הקב"ה מגלה לו את התשובות לשאלותיו. הרי רק הקב"ה יכול לגלות את התשובות. ובלי הגילוי, יסתובב האדם סביב עצמו ימים רבים ולא ימצא תשובה. אך אם יש לו הכנעה, ביום בהיר אחד הוא זוכה לגילוי. וזהו גם ענין הגאולה, שהאדם מוצא את הדרך להחליץ מן הסכר.

כשהאדם פוקח את עיניו בבוקר ושואל "מה חדש?" ורץ לבדוק אם התחדש משהו...

כל יום מגיעים חידושים לאדם. אין זה מגיע דווקא למי שיגע במסכת כתובות עם כל המפרשים, אלא כל אחד, שהרי כל אחד עוסק בתורה, לכל אחד יש בית, לכל אחד יש ספיקות כדת מה לעשות, לכל אחד יש דברים בלתי ברורים, ואין שום סיבה שיניח אותם ככה, הרי הקב"ה מגלה תורה חדשה כל יום ומאוד נחוץ לדעת את כל החידושים שהוא מגלה, כי בלי זה יתעה האדם ויתרחק הרבה מאוד ח"ו.

על זה אומר ה'חתם סופר' שאם האדם ימלא תשוקה טבעית זו לדעת חידושים בחדשות העולם, לא יוכל למלאותה על-ידי חידושי התורה, ואז ילך ויתעה יותר ויותר, כי יקבל חיות מתענוגי העולם הזה במקום ממקור החיות.

קריאת ספרי בזיוות

כשהאדם מרגיש שהוא מחובר כל-כך לנייעס עד שחפצו עז שהמעשה ימשיך באופן כזה וכזה, הרי הוא כפונה לע"ז ואך טפשי הוא. דומה הוא למי שקורא סיפורי בדויות שאינם נוגעים למעשה, שהוא ביטול זמן לכל הדעות. הן יכולים לראות לפעמים במי שקורא ספר כזה שאם משהו רוצה לגלות לו את הסוף, הוא מתרגז עליו - "אל תגלה לי, אני רוצה להרגיש את המתח". מה הפשט בזה? הרי הקורא עצמו יודע שכל הסיפור אינו אלא פרי דמיונו של הסופר כפי שהסופר עצמו כתב בראש הספר! הפשט הוא שהקורא רוצה ללכת עם דמויות הסיפור

עקב אחר אגודל כי הוא רוצה לעורר את ההרגשים שלו וכל הדרכים כשרות לזה, אף בדויות של הבלים. האדם אומר כך: "הרי יש לי הרגשים רבים, אבל ביום רגיל הם רדומים. איני מוצא שום ענין בימים הרגילים שלי. ובכן, הבה ואעשה איזה דבר שינגן על ההרגשים שלי ויעוררו אותם מתרדמתם". פעם היו האנשים עושים זאת על-ידי קריאה בספרים והיום לדאבון לב כבר עושים זאת בעוד אופנים. הוא נשאב לתוך הסיפור והנה פתאום הוא מוצף ברחמנות ורגע אחר בכעס והכל על הדמויות הדמיוניות. אומר האדם: "אל תגלה לי את הסוף, כי אם אדע מה הסוף, כל ההרגשים שלי לא יתעוררו כל-כך. איי זה שקר! עם כל זה, עדיף לי להכניס את עצמי לשקר מאשר ארגיש כמת מהלך".

השלג ראשתקד

הנה עד לפני כמה שנים, היה האדם מקבל סיכום כעבור יום מה אירע במשך היום שעבר (או כעבור שעה מה אירע במשך השעה שעברה), אך היום בעקבות ההתפתחויות הטכנולוגיות, האדם רוצה להיות בשעה שהדברים מתרחשים. הוא לא רוצה לשמוע אח"כ מה אירע. הוא רוצה להיות שם בשעת מעשה. וזהו העונג הגדול ביותר שיש לאדם בתחום הנייעס. הוא נמצא שם בשעת מעשה ומודיע לכולם - "קורה עכשיו כך וכך, והנה עכשיו קורה כך וכך". למה זה כל-כך חשוב לך? למה אין די לך בקבלת סיכום בסוף היום? ואם כבר עוסקים בזוטות כאלה, אפשר לשאול זאת גם על מי שצריך לראות את משחקי הכדור רגל: למה אתה צריך לראות? הרי מחר יודיעו לך מי ניצח! אך מה הוא רוצה לראות איך הוא בועט והשני בועט... הכדור כמעט קלע וברגע האחרון החטיא את המטרה... כל-זה נובע ממה שהאדם מבקש להתרגש משקר משום שאין לו דרך להתרגש מן האמת.

האדם אומר: אם אדע רק מחר, לא יהיה לזה שום ערך. תחשבו מה יקרה אם יתארו לאדם בדיוק רב איך ייראו פני המלחמה עד לסיומה. הרי חדשות המלחמה לא ירגשו אותו כלל מעתה, כי המלחמה תיראה לו מעתה כמלחמה הכתובה בספרי דברי הימים. הנה כי כן, מי שמתעניין במלחמות, למה לא יקרא בספרי ההיסטוריה על אודות מלחמת נפוליון? למה אין מלחמה זו מעניינת אותו? התשובה היא מפני שאינה מעוררת אצלו את רתיחות הדם ואינה מסיבה לו תענוג, וכל-כך למה? משום שאינה חדשה אלא ישנה.

זה לעומת זה עשה אלוקים

אומר ה'חתם סופר' דבר נפלא: כשיש לו לאדם נסיון להתעניין בחידושים המתרחשים בעולם, יזכיר לעצמו שחידושים אמיתיים מתחדשים כל יום בעיניו של עבודת ה', ואם יקח משם, יקבל תענוג גדול בהרבה, כי התענוג הבא משם הוא תענוג אמיתי ובכוחו לעורר פי כמה וכמה את רתיחות הדם ואת כל החושים.

אכן הנסיון בזה גדול מאוד, כי בשביל לקבל את התענוג מהתורה, צריך להתאמץ, להתעמל ולהתייגע, בעוד בשביל לקבל מהנייעס, אפשר לשבת רגל על רגל... אין הכי נמי, אבל זו קללה. כך אומר לנו ה'חתם סופר'. הסתכל בפרשת ראה ותראה שזו קללה, לעומת המקיים "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים" בדברי תורה שזוכה להתרגשות שאין כדוגמתה.

בית אלוקים נהלך ברנש

הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל אמר פעם במיתקונו הידועה: אני זורק את כל העיתונים מעתה כי

ברית מילה – קשר של כל החיים עם הקב"ה!

ומתחיל לחפש ספרים ושיעורים העוסקים בה. חבל!!! בוודאי, דבר גדול הוא להתכונן למצוה כדבעי ולעשותה יותר ככוונה. ברוך יהיה. אבל רק אז הוא נזכר?! אז זה רק תוספת דבר. המצוה קיימת בכל עת, ועליה אנו מודים תמיד בברכת המזון – "ועל בריתך שחתמת בבשרינו".

ברית מילה היא לא רק להיות שמור, אלא להיות אדם נאמן, אדם שאינו שוכח שכתת ברית עם הקב"ה. וצריך לעסוק בזה, כי אם אין עוסקים בזה, שוכחים, מאחר שאין בזה מצוה בקום ועשה רק כשעושים ברית לתינוק שנולד. אכן דוד המלך בהיותו בבית המרחץ התבונן וראה שיש לו מצות ברית מילה. יש לו חותם של כריתת ברית.

האדם צריך לזכור שהטיפו דמו כדי לעשותו אדם אחר. שונה הוא מהגוי. בניגוד לגוי, יש לו פוטנציאל להגיע רחוק מאוד, והוא מחויב לנצל זאת. משל למה הדבר דומה, למי שהשתילו לו בקטנותו מכשיר קטן במוחו שעוזר לזכור כל מה שלומדים (בימינו זה לא נשמע כזה מופרך). כשהוא גודל קצת, אומרים לו: דע לך שהדבר לא היה לו קל לאבירך. הוא שילם כסף רב והכניס אותך לתור, ורק אחרי שנתיים של המתנה, עשו לך את הניתוח בו השתילו לך את המכשיר. עכשיו אין לך רשות לא לנצל זאת. לך ותשקיע בלימוד כל ארבעת חלקי השולחן ערוך.

הקב"ה אומר לאדם: אני נותן לך מצות ברית מילה, בה אתה כורת אתי ברית ומקבל את היכולת להיות מרכבה לשכינתו. לא יתכן שלא תנצל זאת. צא אפוא והלחם ותוריד דמעות ותגדור גדרים, וכשתיפול – מיד תקום ותמשיך במלחמתך (אכן כן, הנפילתו חן חלק מסוגיא זו כפי שרואים אצל יוסף הצדיק), וכך תהיה באמת מרכבה לשכינה.

היהודי צריך להחשיב את עצמו ולזכור שיש לו את הכלים לכן. כמה שהוא רואה מסביב שיש קשיים עצומים, עליו לזכור שמאחר שנכנס בבריתו של אברהם אבינו, יש לו את הכלים להיות קדוש וטהור וקרוב אל ה'.

זה לעומת זה

ידוע הכלל של זה לעומת זה עשה האלוקים. אם בצד אחד הקושי גדול, השכר שכנגד אף הוא גדול ועצום. לא יתכן אחרת. ככה זה מהיום הראשון של הבריאה. כמה שיש בצד הזה, יש ג"כ משקל רב בצד השני. כבר דיברנו על זה כמה פעמים שרואים זאת בכל הדורות. כשבטל כח הכישוף, בטל כח הנבואה. ואף בדורות האחרונים, כשהאיר אורו של הבעש"ט ותלמידיו, היה כנגד זה כח חזק להרע של ההשכלה. והיום שאותה התגלות שהיתה באותה תקופה, אינה קיימת עוד, אף הנסיון הגדול לאפיקורסות כפי שהיה אז, אינו קיים. זהו הכלל.

ובכן, אם הקושי בימינו להשמר בקדושה ובטהרה, גדול שבעתים, מחכה לו לאדם בצד השני מטמוניות נפלאות. וכיון שהאדם נלחם ועושה את המוטל עליו ומדבר עם הקב"ה כל ונותן לו תודה על טובותיו, הברית מתגלה. כל שישנו בשמירה – ישנו בזכירה. ולפי דרגה הקב"ה מתגלה לו לאדם, כמו שרואים אצל אברהם, שכיון שנימול, מיד – וירא אליו ה'!

בסוף הפרשה מסופר שהקב"ה צוה את אברהם על מצות מילה ואברהם מל את עצמו ואת בנו ישמעאל ואת כל ילדי ביתו. ונקראת המילה 'ברית מילה', לומר שהיא כריתת ברית כי על ידה אנו מחזיקים את עצמנו קרובים אל ה'.

והנה מרוב הנסיונות הקיימים בדור עקבתא דמשיחא, מצוי הדבר שהאדם שוכח אחד מהדברים הפשוטים. כשהאדם שומר את עצמו ונלחם להיות נקי לגמרי, כל אחד מבין שהוא יותר מזוכך ויותר נעלה, וכיון שהוא נפרד מן הרע, ממילא תורת נראית אחרת, תפילתו נראית אחרת, ברם יש שנדמה לנו שמדובר בדבר פשוט, כי זה לעומת זה עשה האלוקים, ומי ששקוע ברע, לחשוב ברע ולראות ברע, באופן ממילא אין לו טעם ברוחניות. אך האמת שזה יותר עמוק מזה, וכפי שיבואר.

יסוד מצות ברית מילה

ה'שפת אמת' מביא את הכלל הכתוב לענין שבת "כל שישנו בשמירה ישנו בזכירה", ומבאר שכך הוא לענין שמירת הברית, כידוע מהצדיקים שזכרון האדם תלוי בשמירתו. אך יותר מזה, ככל שהאדם שמור יותר, נתגלה בו יותר האות ברית, היינו הרבונו של עולם שכתת אתו ברית. אמור מעתה: זה לא רק שכאשר האדם מובדל מן הרע, ממילא הוא כלי להכניס בו תורה וקדושה, אלא עמוק הדבר בהרבה. אם האדם מבדיל עצמו מן הרע, ממתנת לו קדושה עוד לפני שפנה בכלל אל התורה.

הקב"ה הטביע חותם בכל יהודי, אות ברית, המעיד עליו שהוא אחד עם הקב"ה, זאת עוד לפני שהוא לומד תורה. ואם הוא שומר על החותם הזה, קדושה זו מתגלית וההתלהבות וההשתוקקות לריבונו של עולם מתחילה לבעור בו, ואז ככל שהוא מוסיף תורה ותפילה ושבת קודש, הוא מלהיטה יותר ויותר.

והאמת שיש לזה חשבון פשוט, כי הנה כריתת ברית פירושה שהאחד אומר לשני: "גם כשהייה לי קשה, לא אפעל כנגדך". למשל, מי שתוקע כף לחבירו ואומר לו: "אני מבטיח לך שלא אגלה את הסוד לאף אחד בעולם. אפילו ייסרו אותי. הסוד הזה לא יוצא מפ"י". וכן קיים הדבר בנישואין כאשר הצדדים מתחייבים שלא יעלימו זה מזה, ושגם בזמנים קשים, יהיה נאמן לה ויפרנסה. זהו המושג של תקיעת כף ושל כריתת ברית.

אף כאן, הקב"ה הטביע בעולם קשיים מרובים, אך האדם מבין שכתת ברית עם הקב"ה וכמה שיהיה לו קשה, יעשה הכל כדי להישאר נקי וקדוש. הוא יתפלל על זה תמיד, יגדור לזה גדרים תמיד, יוסיף בתורה, וכן יעשה ככל הנדרש, הכל מפני שהבטיח על כך בשעה שכתת ברית. וכיון שהוא עושה כן, הוא נקשר לריבונו של עולם ומקבל כוחות עצומים ונפלאים של השפעה.

ליהודי יש פוטנציאל

הנה בדרך כלל מתי חושב האדם על המושג ברית מילה? – בדרך כלל הוא חושב עליו כשהוא זוכה להכניס את בנו לבריתו של אברהם אבינו. או אז הוא נזכר שיש מצוה כזו

נוכחתי בחוש שהם מפלגתיים. הסתכלתי היום בעיתון ולא מצאתי שם שום מודעה כי יצא היום חידושי רע"א שנדפס מחדש. בודאי יש להם נגיעות. הלא העולם התהפך עכשיו, יצא ספר חדש המשנה פני עולם, איך יתכן שלא יזכירוהו???

אכן כן, התכונה להתרגש מחידושים בתורה קיימת אצל כל אחד, והראיה שהרי היא קיימת אצל בצד השני. והעצה המעשית היא סור מרע על ידי עשה טוב. ואדרבא, יקח תכונה זו שנתפתחה אצל בצד השני ומעתה ישתמש להתרגש מחידושים בתורה. וכדאיתא בספה"ק "בית אהרן" על הפסוק כי ממנו ניקח לעבוד את ה', וכן הוא בעוד ספרים, שיש דברים הרבה שהאדם לא היה תופס אותם אילו לא היה מוצא אותם בצד השני. הנה אף אנו כבר שמענו גם שמענו פעמים לרוב את הלשון בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, אך מעולם לא הבננו הכוונה שמיד בקומו משנתו לאחר שיטול את ידיו ירצה ללכת לבדוק פשט ברע"א להתעורר אצלו השאלה אם מותר להרהר בדברי תורה קודם ברכת התורה, ועכשיו שאנו רואים שתכונה זו קיימת אצלנו בצד השני, אנו יכולים להאמין שיכולים להטותה אל הצד הנכון. ואף מי שאינו לומד רע"א, הלא יש לו דברים אחרים שהוא לומד, כגון חומש רש"י, אור החיים הק' וכדו'. ובכן, למה לא תהיה תשוקתו לחידושי תורה חזקה כל-כך, עד שמיד בקומו משנתו, או בכל רגע פנוי, ירצה לברר איזה דבר שנשאר לו בצריך עיון? הרי דבר זה קיים אצל השקועים בתורה, אלא מאי, אצל רוב בני האדם הוא נמצא בצד השני.

אכן אצל העסקנים אפשר לראות זאת בנוגע לחסד. כיון שיוצאת השבת, לא מעניין אותו כלום, לא חייו האישיים, לא משפחתו. הוא צריך לדעת דבר אחד בלבד, מה התקדם בנוגע לענין פלוני. לפעמים זה מגיע אצלו ממקום טוב. הוא מתפלל על החולה ומושיט את עזרתו והוא תאב לדעת היכן זה אוהו.

כאמור, התכונה המוצאת את ביטויה בענין הנייעס נועדה כדי שממנה יקח האדם לראות שהדבר אפשרי להשתוקק כל-כך לחדשות, ואז ימצא את האנשים שמחוברים לחדשות התורה ויתעורר להאמין שאפשרי להיות באופן זה ושהתענוג גדול.

עבודתנו היא להבין שאין הדבר נוגע לבעלי מדרגה, אלא לכל אחד ואחד, שהרי התכונה קיימת בנפשו של כל אדם, ועליו רק להתוהה אל הצד הנכון.

חיי עולם נטע בתוכנו

לעניינו, עלינו להבין שאנשים כמהים למעט חיות. אנשים מתים בשביל לחיות כלשון הרחוב. והיינו שהם מסכימים לבזות את עצמם ואף למסור את כל חייהם, הכל בשביל להרגיש חיות. האדם מרגיש שהוא מת. אמנם יש לו כסף רב בחשבון הבנק, אבל זה אינו גורם לו להרגיש חי. מתי ירגיש האדם שהוא חי? כאשר לבו יאמר לו 'שלום עליכם! יש איזה מצב, איזו עסקנות, איזו פרשייה. ואנשים כל-כך צמאים לחיות, עד שהם מוכנים לקחתה מהמקומות השפלים ביותר. הוא עומד בקאווע שטיבל' ובטוח שהוא מנהל את המלחמה. הוא הולך ומתלהט מרגע לרגע בהסבירו לשומעי לקחו איך יהיה ומה יהיה, משל היה עומד מלמעלה ומושך בחוטים. ושומעי לקחו אף הם צוחקים ממנו. אך הוא מוכן לספוג הכל, העיקר שירגיש שהוא חי.

אין זה שונה ממי שהולכים לשאול לדעתו רק כדי לעודד את רוחו. ולמשל, הגבאים החדשים באים אל הגבאי הזקן כדי להתייעץ אתו הגם שהם כבר החליטו מזמן מה לעשות וכבר התחילו לפעול על-פי דרכם. אף כאן, האדם מפעיל את רתיחות דמו כדי להרגיש שהוא חי הגם ששומעי לקחו יודעים ואף הוא עצמו יודע שמדובר בסיפור המתח השקרי שהוא רוצה לקרוא.

וכשהאדם מטה את התכונה הזאת אל הקדושה, הרי הוא מביא לעצמי חיים וברכה ושלוה. אין זו עצה טובה בעלמא, אלא חובה היא על האדם, כי אם ימשיך ללכת בדרך האחרת, ימסור את עצמו לע"ז, אך אם יעבוד על עצמו וילחם עם גופו, הקב"ה יעזור לו. אין האדם צריך להמתין עד שיתעורר לאחר חמישים שנה ויתחרט על שבילה את ימיו. יכול הוא להתחיל כבר עכשיו ללכת בדרך הנכונה, ואז ימצא את עצמו לאחר חמישים שנים איש בא בימים, כאשר כל ימיו מלאים במצוות ומעשים טובים.

נפשי חולת אהבתך

שביבי שבת קודש במשנתו של הר"ק רבי מנחם מענדיל מקאסוב זיע"א - בעל ספרה'ק אהבת שלום'

(גלביע'ר פירושון תקפ"ו)

הרה"ק רבי מנחם מענדיל מקאסוב זיע"א נולד לאביו הרה"ק רבי יעקב קאפל חסיד זיע"א מקאלאמייתא תלמידו של הבעש"ט ה'ק' ושימש כחזן בבית הכנסת שלו. בנו היה בעל תורת חיים מקאסוב, וממנו מסתעפים כל הצדיקים לבית קאסוב - וויזניץ עד עצם היום הזה.

מעשה

ספרו של הרה"ק מקאסוב יצא לאור על ידי בניו הקדושים ונקרא על ידם בשם "אהבת שלום", ונימוקם עמם שעבודתו היתה מיוחדת בשלושה דברים שנקראו שלום, כך שכל מהותו היתה שלום. האחד הוא שבת קודש, שנקראת שלום, שבת שלום ומבורך. השני הוא מצות הצדקה שנקראת שלום כפי שהביאו חז"ל במסכת בבא בתרא מהפסוק (ישעיה ל"ה) והיה מעשה הצדקה שלום. והשלישי הוא מדת היסוד שנקרא שלום כמו שנאמר אצל פנחס הנני נותן לו את בריתי שלום.

הבנה למעשה

האמת ששלושתם אחוזים ודבוקים זה בזה, וכמו שכתב הוא עצמו בספר "אהבת שלום" שמי ששמור במידת היסוד, הוא יכול להרגיש טעם בשבת, ורמז זאת בשם "יוסף מוקיר שבת", מי שהוא בבחינת יוסף שהיה שלם במידת היסוד, הוא זה שיכול להוקיר את השבת. וכן הצדקה תלויה בזה, כי הצדקה הוא ענין השפעה שהיא מידת היסוד כנודע.

מעשה

נביא בזה מדברי קדשו בענין הכנה לשבת קודש, דיבורים יקרים ונפלאים שמוביאים בפרשת ואתחנן. בתחילה הוא מביא משל נאה מהמדרש על ענין המשכן, וזה לשונו: משל למלך שהיה לו אוהב נאמן וביקש המלך לאוהבו שיעשה סעודה עבורו בביתו ונתרצה אותו אוהב והכין כל מה שצריך לסעודה כמו שראוי למלך, כלים נאים מאוד, ומיני מעדנים הראים לפני המלך ושריו.

והנה ביום המוגבל בא המלך ושריו לביתו של האוהב, וכל שריו היו סביבו מלובשים בבגדי זהב, והמלך היה גם כן מלובש בגדי זהב וכל חילתיו עוטרם אותו. וכראות האוהב את תפארת גדולת המלך וכבודו, נתמלא בושח וכל מה שהכין לצרכי הסעודה היה קטן מאוד בעיניו נגד כבודו של המלך. ומחמת הבושח נגמר בלבו שלא יביא מכל מה שהכין שום דבר לפני המלך, מחמת הבושח, שהיה בוש שהדברים שהכין והכלים שהכין אינם לפי גודל כבוד המלך ותפארת גדולתו. וכראות המלך שאינו מביא לפניו שום דבר התחיל להתרעם על אוהבו, אך מחמת שידע שהוא אוהב נאמן ואהבתו היתה תקועה בלבו, שלח לקרוא אותו ושאל אותו מה זה ועל מה זה, מדוע אין אתה מביא שום דבר לסעודה.

התחיל אותו האוהב לספר לפני המלך איך שהכין עצמו מאוד בכלים נאים ומטעמים הראים למלך, אך כראותו יקר תפארת גדולתו של המלך, ראה שלפי כבוד המלכות ההכנה שהכין הוא כלא נחשב. וכראות המלך את תום לבו ואת אשר כבוד המלכות יקר מאוד בעיניו, אמר לאוהבו: "חיך שכל מה שיש לי בביתי וכל כבודי אשר אתה רואה אין נחשב בעיני נגד מה שהכנת, ומה שהכנת חשוב אצלי יותר מכל מה שיש לי, אחר אשר אני רואה תום לבך באמת".

הבנה למעשה

מבאר הרה"ק מקאסוב: "והנה שבת קודש לית לה מגרמה כלום, וצריך להכין את עצמו בששת ימי המעשה לכבוד השבת, ולפי ההכנה שמכין עצמו בששת ימי המעשה, כן מאיר עליו אה"כ אור הש"ק. והנה אם האדם הוא עובד ה' באמת, אזי בערב ש"ק הוא רואה בעצמו שההכנה שהכין את עצמו בששת ימי המעשה הוא כלא כלום נגד קדושת השבת והוא בוש מאוד לפני קדושת השבת ונחשב בעיניו שלא הכין את עצמו כלום

בששת ימי המעשה ובעיניו אין הוא ראוי שיופיע עליו קדושת השבת, כי שבת הוא אבותיות בש"ת (בושת) וכאשר רואה הש"ת ב"ה וב"ש את גודל שפלותו בעיניו, מאיר עליו את קדושת השבת, וכל המעשים טובים שעשה בששת ימי המעשה עולים לרצון לפני הש"ת".

על פי זה מפרש הרה"ק מקאסוב לשון הפסוק בפרשתנו פרשת לך לך (טו, א) "אנכי מגן לך שכרך הרבה מאוד", וזה לשונו: "זהו שאמר הקב"ה לאברהם אבינו ע"ה "אנכי מגן לך שכרך הרבה מאוד", פירוש כי בעיני אברהם היו כל המעשים שעשה כלא כלום נגד הטוב שעשה לו הש"ת שניצל מן המלכים, ולפי דעתו לא היה מגיע לו שום שכר על המעשים טובים שעשה, וכשראה הש"ת שלפי דעתו אין מגיע לו כלום והוא שפל מאוד בעיניו, היה נחשב אצל הש"ת ב"ה הרבה יותר. ועל כן אמר לו הש"ת "אנכי מגן לך", פירוש אני בחינם אצרך, שאתה עובד אותי בחינם (שאתה מרגיש שאין מגיע לך כלום), כי 'מגן' הוא תרגום של חינם, על כן שכרך הרבה מאוד!"

מעשה

פעם דיבר הרה"ק מקאסוב בענין חשיבות התאחדות החסידים לביל שבת לשיר שירות ותשבחות להש"ת, ואמר: "השטן הגיע אלי ואמר לי שיעזוב את כל מלחמותי עם בני אדם ויתמך אך ורק בי שלא ליתן לי לאסוף את החסידים לביל שבת - - -

הבנה למעשה

אך לא הלכתי שולל אחריו".

מעשה

מנהג קדוש היה לו להרה"ק מקאסוב לחדש מדי שבת בשבתו ניגון חדש או תנועה חדשה לניגון ישן לכבוד השבת. היה לו קול ערב וניצל אותו למען מטרה נכבדה זו, לכבד את השבת מגרוננו. לפי המסופר לא היה לו קול ערב בתחילה, אך זכה לו באחד הימים בעקבות מעשה שהיה. פעם היה בבית כנסת שהחזן דשם היה בעל קול ערב מאוד, וראה לאחר התפילה שהחזן הולך לברר בעזרת נשים איך התפילה נשמעה אצלם. הבין הצדיק שמחשבותיו בשעת תפילתו כשליח ציבור אינן טהורות וחרה לו עד מאוד. תוך כדי כך הרים את עיניו לשמים ואמר: רבונו של עולם! אם תיתן לי קול ערב, מבטיחך אני שאשתמש בו אך ורק לצרכיך, וכך זכה וקיבל קול ערב. ובכן, עסוק היה כל ערב שבת לידע בודאות שכבר יש לו ניגון חדש או תנועה חדשה לכבוד השבת המשמשת ובהא.

פעם ראו אותו מתהלך ביום רביעי אנה ואנה כשמצחו חרוש קמטים ומפיו הוא נשמע אומר: "איך האב נאך נישט אויף שבת, איך האב נאך נישט אויף שבת" - עדיין אין לי לשבת, עדיין אין לי לשבת. היה שם עשיר אחד, בטוח היה שאין לו לצדיק בשביל צרכי השבת. פנה אליו ואמר: "מה שהרבי יבקש ממני אתן לו, העיקר שתנוח דעתו".

הבנה למעשה

אמר לו הצדיק: לניגון אני צריך, עדיין אין לי ניגון חדש לכבוד שבת קודש...

קריאת השם 'שבת'

לפנינו עוד יסוד מדברי תורתו ה'ק' בענין שבת קודש על הפסוק בפרשת השבוע הבא (פרשת וירא) "ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני", וזה לשונו: "ש לומר דהנה ידוע שעיקר חיותו של האדם הוא הנשמה הקדושה, והוא שמו של האדם (כלומר, שמו אינו השם של הגוף אלא של הנשמה), ועל כן כשקורין לאדם ישן בשמו, יכולין מזה להקיצו, כי כשקורין אותו בשמו שהוא הנשמה, אזי מעוררין חיותו ממקום שרשו בהשתלשלות, עד שמורידין את החיות אל האדם (דברים אלו מפורשים גם בספרה'ק נועם אלמלך). ועל כן טוב להזכיר בשבת קודש בכל פעם השם 'שבת', כי שבת הוא ציורא דלעילא דבי חיי כולא, ועל ידי קריאת השם 'שבת', על ידי זה אנו מעוררין חיות השבת שהיא שמה דקו"ב שהוא ושמו חד. והנה כמו מי שיש לו אוהב ביה"ש" הוא גם כן הוא ושמו חד, והוא חיות הנפש, ולזה כשקרא הקב"ה לאברהם "אברהם", השיב "הנני", רוצה לומר דכולו חד, אני ושמי. וזהו כוונת אמרם ז"ל "מתנה טובה יש לי בבית גגזי ושבת שמה, שמה דייקא (כלומר, המתנה היא לא רק השבת, אלא גם השם שלה, כי על ידי אמירת השם, יכולה אדם לקבל את חיות השבת). וזהו גם כן כוונת אמרם ז"ל (שם י"ב, א) "הכנס לבקר את החולה [בשבת] אומר 'שבת' היא מלזעוק, פירוש שעל ידי זעקת השם 'שבת' מתעוררת חיות השבת ומשם נמשכת רפואה מאילנא דחיי [וממילא ורפואה קרובה לבוא]".

וכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כיצד משתתפים בצערו של כל יהודי, על אף היותו רחוק מהש"ת? ומה תפקידנו בעת הזאת?
מקבץ שיעורים מהימים האחרונים יסייעו בידך להבנה בהירה והסתכלות מזוקקת על המצב השורר בארצנו הקדושה!
טלפון ישיר שע"י 'קול הלשון': 073.295.1337
לשמיעת השיעורים האחרונים לחצו בכניסתכם למערכת 111

קול הבינני
718.686.8300 - ארה"ב
03.300.0223 - ברזיל
072.2577726 - א"י
0204.586.215 - ברטניה

לקבלת הגליון בקביעות
אנו מקבלים תשלום מראש
אם אתם מעוניינים לקבלת הגליון
אנו מקבלים תשלום מראש
אם אתם מעוניינים לקבלת הגליון
אנו מקבלים תשלום מראש

היחמה בידך!
אחר שעלה הצורך להרחיב את מעגל ההפצה בכל רחבי הארץ,
כעת ההזדמנות בידך!
בתרומה שלך נפיץ את הגליון בעוד בית הכנסת, והמוני המתפללים
יזכו גם הם לטעום מהצפיחית בדבש לזכות לחיים טובים ומאושרים!
פנו אלינו באחת מג' האופנים הבאים:

- בעמדות 'דריים פלוס', בקופת 'הבינני' ואלמדה.
- דרך נציגנו הנאמן במס' פלאפון: 0533191594
- בשליחות הודעה לדוא"ל המערכת.

וזכות האמונה והביטחון בו יתברך, נושע בתשועת עלמים במוריה!